

541; II, 920; *Suver-i Hutût-ı Hümâyûn: Sultan Dördüncü Murad'ın Hatt-ı Hümâyûnları* (haz. Önder Bayır), İstanbul 2014, s. 201; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, II, 132; Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend Teşkilâtı*, İstanbul 1967, s. 9, 78, 83-84; Ahmet Tabakoğlu, *Gerileme Dönemine Giren Osmanlı Mâlîyesi*, İstanbul 1985, s. 29, 163; Bilge Keser, "Geri Hizmet Kıtaları", *Osmanlı*, Ankara 1999, VI, 500-601; Hakan Yıldız, *1711 Prut Seferi'nin Lojistik Faaliyetleri* (doktora tezi, 2000), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 55; Mehmet İnbaşı, *Ukrayna'da Osmanlılar, Kamanıçe Seferi ve Organizasyonu (1672)*, İstanbul 2004, s. 126-130; Ersin Gülsoy, *Girit'in Fethi ve Osmanlı İdaresinin Kurulması: 1645-1670*, İstanbul 2004, s. 136, 152, 215-216; Mehmet Yaşar Ertaş, *Sultanın Ordusu*, İstanbul 2007, s. 63, 258-260; Hazım Çatal, *Karaferiye Kazası Hicri 1201-1202 (Miladi 1787-1788) Tarihli Şer'iyye Sicili: Transkripsiyon ve İnceleme* (yüksek lisans tezi, 2012), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 45, 115, 142, 173, 198-199, 244, 259, 346; Serdar Genç, *Lale Devrinde Savaş: İran Seferlerinde Organizasyon ve Lojistik*, İstanbul 2013, s. 174-176; Özer Küpeli, *Osmanlı-Safevi Münasebetleri (1612-1639)*, İstanbul 2014, s. 238.



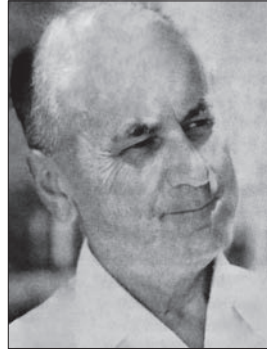
ŞENOL ÇELİK

### BELDICEANU, Nicoară

(1920-1994)

#### Romen asıllı Osmanlı tarihçisi.

25 Şubat 1920'de Bükreş'te doğdu. 1939'da Spiru Haret Lisesi'ni bitirdikten sonra aynı yılın ekim ayında Bükreş Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne girdi ve 1943'te buradan mezun oldu. Akademik kariyerine 1945'te Balkan Araştırmaları Enstitüsü'nde (Institutul de Studii Balcanice) Victor Papacostea'nın danışmanlığında başladı. Hocasının teşvikiyle Ekim 1946'da İstanbul'a gitti. İstanbul'da Romanya Büyükelçiliği'nde kültür ateseliği görevini üstlendi. Aynı zamanda Osmanlı Devleti ve Romen toprakları arasındaki ilişkiler alanında çalışmalarını sürdürdü. 1948'de Romanya Devleti elçisini ve yardımcılarını geri çekince bu göreviyle birlikte sürdürdüğü ilmî çalışması da sona erdi. Grubun ayrılması sırasında iltica talebinde bulundu. Bu olay dönemin gazetelerinde hayli geniş yer tuttu. İstanbul'da kaldığı bir yıl boyunca geçinmek için muhtelif işler yaptı. Türkiye'den 28 Ekim 1949'da ayrılarak mülteci statüsüyle Paris'e gitti. F. Babinger'in daveti üzerine Bavyera eyaletinin bursu ile 1953 kışından itibaren Münih'e yerleşti. Burada II. Bayezid'in Moldavya seferi üzerine bir tez hazırladı, tezini 1955'te savundu. Ertesi yıl Babinger'in bir diğer öğrencisi Irène Steinherr ile evlendi ve Paris'e yerleşti. 1963'te Fransız vatandaşlığına geçti. Aynı



Nicoară Beldiceanu

yıl Sorbonne'da P. Lemerle yönetiminde XV. yüzyıl Osmanlı belgelerine göre Sırbistan, Bosna ve Makedonya'daki madenler üzerine doktora tezi hazırladı. Centre National de la Recherche Scientifique'te (CNRS) çalıştı ve 1979'da birinci derece araştırma bölümü müdürü oldu. 1973'te de Osmanlı kurumları ve ekonomisiyle ilgili hazırladığı araştırmasıyla devlet doktorasını tamamlamıştı. CNRS'deki faaliyetleri yanında kendini eğitime adadı ve Ecole Pratique des Hautes Etudes'te Tarih ve Filoloji Bilimleri Bölümü'nde Osmanlı tarihinin kaynaklarıyla ilgili dersler verdi. Bu dersleri 1986'da emekli olduktan sonra da gönüllü olarak birkaç yıl sürdürdü. Amerika Birleşik Devletleri Princeton Üniversitesi Institute for Advanced Study'de geçirdiği bir dönem (Eylül 1978 – Nisan 1979) kendisine timar konusundaki kitabını tamamlama imkânı verdi. Son yurt dışı yolculuğunu, 1991 Haziranında Yaş (lassy) Üniversitesi Tarih Bölümü'nün daveti üzerine doçent olarak gittiği Romanya'ya yaptı. Uzun süren bir hastalığın ardından 19 Aralık 1994'te Grigny'de öldü.

Paris Bibliothèque Nationale'deki araştırmaları esnasında Osmanlı kanunnâmelerini tesbit eden N. Beldiceanu, *Kānunnâme-i Sultāni ber Müceb-i 'Örf-i 'Osmāni* adını taşıyan, Fâtih ve II. Bayezid dönemine ait kanunnâme mecmuasından altmış belgeyi Fransızca'ya çevirdi. Eserin birinci cildi 1960'ta Paris'te *Les actes des premiers sultans* başlığıyla yayımlandı, bunu 1964'te madencilikle ilgili belgelere yer verilen ikinci cilt izledi. Burada Bibliothèque Nationale'deki yazmalardan seksen beş, diğer kaynaklardan sekiz olmak üzere doksan üç belge değerlendirilmiş, XV. yüzyıla ait diğer belgeler üçüncü ciltte neşredilmiştir (*Recherche sur la ville ottomane au XV<sup>e</sup> siècle*, Paris 1973). Osmanlı kanunnâmeleri üzerindeki neşir faaliyetine Konya Koyunoğlu Kütüphanesi'nde bulunan Kitâb-ı Kavânin-i Örfiyye-i Osmâniyye başlıklı genel bir kanunnâme

ile devam eden Beldiceanu (*Code de lois coutumières de Mehmed II. Kitâb-ı Qavânin-i Örfiyye-i Osmâniyye*, Wiesbaden 1967), kendi anavatanı ve Ulahlar'ın meskûn olduğu Balkan Slav bölgeleriyle ilgili kaynaklarla da ilgilendi. 1967'deki bir seyahat esnasında Osmanlı arşivine girmesi Akkırman ve Kili'nin durumuyla ilgili yeni bilgiler edinmesine yol açtı. Her yıl tekrarlanan bu arşiv ziyaretleri ufku genişletti, Osmanlı Devleti'nin Mora yahut Trabzon gibi bölgelerine dair bulgularıyla ilgilenmesi imkânını sağladı. Osmanlı şehirleri ve timar hakkında yaptığı çalışmalar ise bu alandaki boşluğu dolduracak niteliktedir. Timarla ilgili çalışması (*Le timar dans l'état ottoman*, Wiesbaden 1980) Türkçe'ye çevrilmiştir (*XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devletinde Timar*, trc. M. A. Kılıçbay, Ankara 1985). Beldiceanu'nun yazdığı makalelerin bir bölümü bir araya getirilerek yayımlanmıştır (*Le monde ottoman des Balkans [1402-1566] Institutions, société, économie*, London 1976).

#### BİBLİYOGRAFYA :

Zeki Ankan, "Nicoară Beldiceanu (1920-1994)", *Osm.Ar.*, sy. 17 (1997), s. 63-75; G. Veinstein, "In memoriam Nicoară Beldiceanu (1920-1994)", *Turcica*, XXVII, Paris 1995, s. 311-323.



IRENE BELDICEANU-STEINHERR

### BELGAYSÎ

(البليغي)

Ebü'l-Abbâs Ahmed b. el-Me'mûn  
b. et-Tayyib  
b. el-Medenî el-Hasenî el-Alevî  
(1865-1929)

#### Mağribli âlim, edip ve şair.

Fas'ta doğdu. Soyuları Hz. Hasan'a dayanan Belgaysî ailesine mensuptur. On birinci kuşaktan dedesi Abdülvâhid'e verilen Ebü'l-Gays künyesi sebebiyle Belgaysîler olarak anılan bu aile Fas yakınlarındaki Benî Yâziğa kabilesi muhitine ve ardından Fas'a yerleşmiştir. Babası Me'mûn nakîbüleşraftı. Pek çok âlim yetiştiren bir ailede ve muhafazakâr bir çevrede eğitimine başlayan Belgaysî erken yaşlarda Kur'an'ı ezberledi. Babasından, ayrıca fakih, muhaddis, sûfî şeyhülislâm İbnü'l-Hayyât Ahmed b. Muhammed ez-Zükkârî, sûfî Kâdirî Muhammed b. Kâsım el-Kâdirî, Ca'fer b. İdrîs el-Kettânî, Abdullah b. İdrîs el-Bedrâvî, Fas Kadısı Mehmed b. Abdurrahman el-Alevî, Mehdî İbn Süde, Ahmed İbn Süde, fıkıh ve dil âlimi, sûfî kadı Muhammed b. Tihâmî el-Vezzânî gibi hocalardan ders aldı. Ahmed Benânî Kellâ

ile Kâmil b. Abdullah el-Alevî'den tefsir okudu. 1880'de Câmîu'l-Karaviyyîn'de öğrenim görmeye başladı. Gayreti, çalışkanlığı ve ilme olan merakı sayesinde genç yaşta temayüz etti. 1888'de müderrisliğe başladı. 1893'te kendisine Sâfî şehri kadılığı teklif edildiyse de bunu kabul etmedi. 1895'te Suveyre kadısı oldu, ancak 1898'de istifa etmek zorunda kaldı. Tanca kadılığı teklifini de geri çevirdi. 1907'de üstlendiği Arâniş vilâyeti kadılığı da yalnızca üç ay sürdü. Dârülbeyzâ (Kazablanka) kadılığı önerilmekle birlikte siyasî bir sebepten dolayı tayini engellendi. 1908'de Suveyre kadılığına nakledildi. Buradan da istifa ettirilince önce Fas'taki Lecnetü'l-emlâki'l-mahzeniyeye ve 1913'te Rabat'ta kurulan Meclisü istînâfi ahkâmî'l-kudât üyeliğine getirildi. 1914 yılında Dârülbeyzâ kadısı olduysa da yine istifa ettirilerek 1919'da İstînaf Meclisi üyeliğine iade edildi. 1921'de Miknâs kadısı oldu, ertesi yıl bu görevinden de istifa etmek zorunda kaldı. Sert mizacı ve hakkı söylemedeki tavizsiz karakterinden dolayı bulunduğu görevlerde uzun süre kalamadığı anlaşılmaktadır.

Belgaysî, ilim adamlarıyla tanışma arzusu ve seyahate olan düşkünlüğü sebebiyle, İslâm ülkelerinin çeşitli bölgelerini ziyaret etti. 1889'da Hicaz'a gitti ve altı ay kaldı. Daha sonra Kudüs'ü de içine alan bir yolculuğa çıkmak istediysen de Tanca'da rahatsızlanınca geri döndü. 1910'da ikinci Hicaz yolculuğu için Sultan Abdülhafız el-Alevî'den istediği ekonomik desteği alamadı, ancak sultan için yazdığı bir kaside ile arzusuna kavuşabildi. 1926'da çıktığı üçüncü seyahati için de 568 beyitlik bir kaside nazmetti. Belgaysî bu seyahatleri esnasında Hicaz, Mısır, Marsilya, Beyrut, Şam, Kudüs, Cezayir, Tunus'u ziyaret etti ve üç defa haccetti. Gittiği yerlerde büyük ilgi gördü, ilmi birikimiyle kendini kısa zamanda kabul ettirdi. İlim adamlarıyla görüşerek onlardan ders okudu ve bir kısmından icâzet aldı. Özellikle Vehhâbîler'in görüşlerini hararetle tartıştı. Ahmed b. Kâsim el-Cessûs, Muhammed b. Ahmed er-Rugavî, Tayyib b. Ahmed es-Selâvî, Muhammed eş-Şincîti ve Muhammed Bûcendâr gibi edip ve şairlerle manzum yazışmalarında bulundu. Bu seyahatlerinde faydalandığı ve icâzet aldığı hocalar arasında Bedreddin el-Hasenî, Abdülcebbî Berrâde, Ali b. Zâhir el-Vetrî ve Osman Dağıstânî görülür.

Belgaysî son seyahatinin ardından Fas'a dönerek eğitim öğretim ve telifle meşgul oldu, Karaviyyîn Camii'nde ders



Belgaysî

verdi. Muhammed b. Abbas el-Kabbâc, Abdülhafız el-Fâsî ve Abdullah b. Abbas el-Cirârî gibi talebeler yetiştirdi. Eserlerinin yayımlanmasında büyük katkısı bulunan oğlu Abdülmelik de 1940-1950'li yılların önemli şairlerindedir. Talebeleri kendisinden övgüyle söz ederek onun usul, fıkıh, tefsir, hadis, nahiv, belâgat, edebiyat ve mantık gibi alanlarda temayüz eden araştırmacı ruhuna, iyi bir öğretici, vakur bir âlim oluşuna işaret etmişlerdir. Belgaysî'nin Mağrib'de Ebû Bekir İbnü'l-Arabî'nin *Ahkâmü'l-Kur'ân*'ını okutan ilk ve hendese alanında eser yazan son kişi olduğu nakledilir. İbnü's-Sâyih Türbesi'nde akşamla yatsı arasında *Şahîh-i Müslim*, sabahları da Tihâmiye Zâviyesi'nde Tirmizî'nin *eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye*'sini okutur, bu derslere dönemin ilmi şahsiyetleri de zaman zaman katılırdı. Son yıllarını yoğun ilmi faaliyetlerle geçirdi ve 9 Aralık 1929 tarihinde Fas'ta vefat etti.

Çocukluğundan itibaren edebiyatla ilgilenerek bazı şairlerin divanlarını okuyan Belgaysî, ilim adamı vakarı ile edebiyatçı inceliğini birleştirerek dönemin önemli isimleri arasında yer almıştır. Şiirlerindeki ciddiyet yanında mizahı da ustalıkla kullanmış, nesirleri belâgat açısından üstün kabul edilmiştir. İtikadda Eş'arî, amelde Mâlikî mezhebine ve Ticânîyye tarikatına mensuptu. Tasavvufa dair bir eseri yoksa da şiirlerinde Ticânîyye tarikatına mensubiyetini açıkça gösteren ifadelerle rastlanır. Çoğunlukla Subeyhî Paşa'nın kendisi için hazırladığı evde ikamet eder, burada dönemin önde gelen edip, şair ve fakihleriyle sohbet ve münazaralarda bulunurdu. Onun Fransız işgaline karşı direnmesi şöhretini arttırmıştır. Fikihî problemleri çözmeye ustaydı. Miknâs'ta kadı iken "liân"ın hükümünü uzun bir aradan sonra yeniden uygulamaya koymuştur.

**Eserleri.** 1. *el-İbtihâc bi-nûri's-Sirâc* (Kahire 1319). Arabî b. Abdullah el-Mesârî'nin ilmin edebine dair manzum

eseri *Sirâcü tullâbi'l-ûlûm*'un şerhidir. 2. *Şerhu nazmi me'ânî hurûfî'l-cer* (Fas 1323). Birkaç defa basılan eseri Abdürrahîm Ehu'l-Arab bir makalesinde değerlendirmiştir (bk. bibl.). 3. *en-Nahletü'l-mevhûbetü'n-nicâziyye fi'r-rihleti'l-meymûneti'l-Hicâziyye*. 1926 yılındaki üçüncü Hicaz yolculuğunu anlattığı 568 beyitlik bir manzumudur. Müellif, küçük bir cüz halinde basılan eserini (Fas 1346/1927) daha sonra şerhetmeye başlamışsa da vefatından dolayı tamamlayamamıştır. 4. *Tahbîru fursî bi-'abîri nefesî fi't-ta'bir 'an nefsi*. Kendisine ve hocalarına dair tamamlanmamış bir biyografi kitabıdır. 5. *Hüsnü'n-nazre fi ahkâmî'l-hicre* (Kahire 1346/1927). Bir fakihin sorusu üzerine kaleme alınan eserde küfür diyarından hicret konusu ele alınmıştır. 6. *Mücellî'l-esrâr ve'l-ḥaḳā'ik fî mâ yete'allaḳu bi's-ṣalât 'alâ ḥayri'l-ḥalâ'ik* (nşr. Ahmed b. Abdülhâlik el-Âsîfi, Beyrut 2006). 7. *Tenessümü 'abîri'l-ezhâr bi-tebessümi şüḡürî'l-eş'âr*. Müellifin iki ciltten oluşan divanıdır (Fas / Selâ, el-Hizânetü's-Subeyhiyye, nr. 372). Eserin birinci cildini Muhammed el-Alemî, Arap edebiyatında uzmanlık tezi olarak tahkik etmiştir (1403/1983, Fas Câmîatü Sîdî Muhammed b. Abdullah külliyyetü'l-âdâb). 8. *İstidrâkû'l-felte 'alâ men kaṭ'a bi-kaṭ'i hemzeti 'elbettete'*. "Elbette" (الْبَتَّة) kelimesindeki hemzenin vasıl mı katı mı olduğu tartışılan bir risâledir (nşr. Abdülkâdir Ahmed Abdülkâdir, Fas 2008). Farklı görüşleri değerlendiren müellif bu hemzenin vasıl hemzesi olduğuna kanaat getirmiştir. 9. *Netîcetü'l-bir fi ḥukmi's-şalâti ba'de'd-deîn 'ale'l-ḳabr*. Sultanın bir cenaze namazını kaldırmak için görevlendirdiği kişinin heyecandan hata etmesi üzerine Belgaysî ölünün defninden sonra namazını iade etmiş ve bu eseri kaleme almıştır. 10. *İcâbetü'l-lehce fi şerhi ebyâti'l-Behce*. Süyûtî'nin *el-Elfiyye* şerhi *el-Behcetü'l-marziyye*'sinin son dört beytine yazılan şerhtir (Fas 1345). 11. *Teşnîfü'l-esmâ' bi-esmâ'i'l-cimâ' vemâ yulâ'imuhû min müstelezzâti's-semâ'*. Nikâh ahkâmına dair olan eser müellifin biyografisini içeren bir önsözle basılmıştır (Fas 1353). 12. *Fetâvâ ve Ahkâm*. Müellifin 1898'de Suveyre kadısı iken verdiği fetvaları ihtiva eder (Fas / Selâ, el-Hizânetü's-Subeyhiyye, nr. 370, 328 varak). 13. *Beyânü'l-ḥaşâre fi bidâ'ati men yeḥuṭtu min maḳâmi't-ticâre*. 1325 (1907) yılında kaleme alınmış olup ticaret hukukundan ve ticarete uğraşan peygamber, sahâbe ve âlimlerden bahseder (Fas / Selâ, el-Hizânetü's-Subeyhiyye, nr. 369).



Belgaysî'nin kaynaklarda adı geçen diğer bazı eserleri de şunlardır: *en-Nevâzî-lü'l-fıkhîyye*, *el-Maḳâmetü'l-firâkıyye*, *Taḳyîd 'alâ ḥadıṣi "men ḳâme rama-zâne îmânen ve'ḥtisâben"*, *Taḥmîsü Ḳaşıdeti Ümmi Hâni*<sup>2</sup>, *Teşîru Ḳaşıdeti İbn Ebî Cemre fi ḥatmi Şaḥîhi'l-Bu-ḥârî*, *Manzûme fi aḳsâmi's-şavm 'alâ tariḳati'l-üdebâ*<sup>3</sup>, *Manzûme fi aḥkâmî'l-ḥad*. Müellifin ayrıca *Edâ'ü'l-ḥukûḳ fi zem-mi'l-ukûḳ*), *Fethu'l-muḳletî'l-'amyâ*<sup>4</sup> fi 'ademi imkânî'l-kîmiyâ<sup>5</sup>, *Tehyîcü'l-ḥicâ li-heyçâ'i'l-hicâ ve Ḥâşiye 'alâ Şerḥi'l-Bennânî 'ale's-Süllem* gibi tamamlanmamış çalışmalarının yanı sıra İbn Hacer el-Askalânî'nin *Fethu'l-bârî'si*, Kastallânî'nin *İrşâdû's-sârî'si* ve Sübkî'nin *Cem'u'l-cevâmî'î* gibi eserlere ta'likatı da vardır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Belgaysî, *İstidrâḳü'l-felte 'alâ men ḳaṭa'a bi-ḳaḳ'i hemzeti 'elbette'* (nşr. Abdülkâdir Ahmed Abdülkâdir, *Âfâḳu's-şekâfe ve'l-türâş*, IX/33 içinde), Rabat 1422/2001, s. 167-191; Ahmed en-Nemîşi, *Târîḥu's-şîr' ve's-şu'arâ' bi-Fas*, Fas 1924, s. 102; M. Abbas el-Kabbâc, *el-Edebü'l-'Arabî fi'l-Mağribi'l-aḳşâ*, Rabat 1347/1929, s. 16; Mahlûf, *Şeceretü'n-nür*, I, 437, 438; Abdül-melik el-Belgaysî, *Teşnîfü'l-esmâ*<sup>6</sup>, Fas 1350, s. 1-52; Zirikî, *el-A'lâm*, I, 201; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, II, 56; Muhammed b. Saïd es-Siddîki, *İḳâzû's-serire li-târîḥi's-Suveyre*, Dârülbeyzâ, ts. (Matbaatü Dârîl-kitâb), s. 134; Cîrârî, *Min A'lâmi'l-fikri'l-mu'âşir bi'l-'Udveteyn: er-Rabâṭ ve Selâ*, Rabat 1971, I, 201, 230, 256; II, 41, 86, 205; a.mlf., *et-Te'rif ve nehḳatühü bi'l-Mağrib fi'l-ḳarni'l-şişrin min 1900 ilâ 1972*, Rabat 1406/1985, s. 64; İdrîs b. Mâhi el-Kaytûnî, *Mu'cemü'l-matbû'âti'l-Mağribiyye*, Selâ 1988, s. 39-40; Abdüsselâm b. Abdülkâdir İbn Süde, *Sel-lü'n-nişâl li'n-niḳâl bi'l-eşyâḥ ve ehli'l-kemâl: Fihri'sü's-şüyûḥ* (nşr. Muhammed Haccî), Beyrut 1417/1997, s. 54-55; a.mlf., *İthâfû'l-mü'tâlîf bi-vefeyâti a'lâmi'l-ḳarni's-sâlis 'aşer ve'r-râbîf* (nşr. Muhammed Haccî), Beyrut 1417/1997, I, 341; a.mlf., "el-Belgaysî", *Ma'lemetü'l-Mağrib*, Selâ 1411/1991, s. 1339-1340; İbrâhim el-Vâfi, *ed-Dirâsâtü'l-Ḳur'âniyye bi'l-Mağrib fi'l-ḳarni'r-râbîf 'aşer el-hicri*, Dârülbeyzâ 1420/1999, s. 204-205; İbrâhim b. Abdullah el-Hâzîmî, *Mewsû'atü a'lâmi'l-ḳarni'r-râbîf 'aşer ve'l-ḥâmis 'aşer el-hicri fi'l-'âlemi'l-'Arabî ve'l-İslâmî*, Riyad 1419, II, 600-602; Muhammed b. Ahmed el-Kânûnî, *Cevâhirü'l-kemâl fi terâcimi'r-ricâl* (nşr. Allâl Rakûk v.dğr.), Rabat 2004, s. 54-60; Yusuf Abdurrahman Mar'aşîf, *Nesrû'l-cevâhir ve'd-dü-rer*, Beyrut 1427/2006, I, 159-160; Abdülhafız el-Fâsî, *Mu'cemü's-şüyûḥ: Riyâzû'l-cenne ev el-Müdhîşü'l-muḫrib* (nşr. Abdülmecid Hayâlî), Beyrut 1424/2008, I, 103-105; İbn Zeydân, *İthâfû a'lâmi'n-nâs* (nşr. Ali Ömer), Kahire 2008, III, 121-122; Abdürrahîm Ehu'l-Arab, "et-Türâşü'l-lügavî el-Mağribî: Ahmed b. el-Me'mûn el-Bel-gaysî nemûzecen", *Âfâḳu's-şekâfe ve'l-türâş*, VIII/32 (1421/2001), s. 94-104.



MUSTAFA IRMAK

#### BELVİRANLI, Ali Kemal

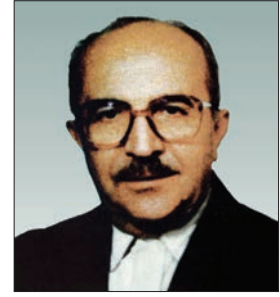
(1924-2003)

Kültür adamı, bestekâr ve doktor.

15 Kasım 1924'te Konya'da doğdu. Ailesi, babası Kaşıkçızâde İsmail Hakkı Efendi'nin köyü olan Konya Bozkrı'a bağlı Belviran'a nispetle Belviranlı soyadını aldı. İlk eğitimini babasından gördü. Kadir Şeyhzâde Ali Efendi ve İbrâhim Efendi'den hıfzını tamamladıktan sonra 1944'te Konya Lisesi'ni bitirdi. Dinî ilimler alanında özel dersler aldı. Yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tamamladı (1949).

Öğrencilik yıllarından itibaren İstanbul'da aralarında M. Sami Ramazanoğlu, Habis Efendi, Abdülaziz Bekkine, Mehmet Zahit Kotku gibi şeyhlerin; Ömer Nasuhi Bilmen, Bekir Hâki Efendi, Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, Hasan Basri Çantay gibi âlimlerin; Nurettin Topçu, Necip Fazıl Kısakürek, İbnülemin Mahmud Kemal İnal ve Mahir İz gibi şair ve ediplerin olduğu sohbetlerde bulundu. Dinî müzik alanında Ali Üsküdarlı ve Sadettin Kaynak'tan faydalandı. Nisan 1951 – Nisan 1953 arasında yirmi dört sayı çıkardığı *İslâm'ın Nuru* dergisinde anılan şahsiyetlerin önemli bir kısmının yazı ve şiirleri yayımlandı. 1953'te Konya'ya döndü; bir yandan hekimlik mesleğini icra ederken diğer yandan kurucuları arasında yer aldığı Aydın Fikirler Kulübü başta olmak üzere çeşitli cemiyetlerde kültür ve sanat faaliyetlerinde bulundu. İstanbul'un kültür ve sanat ortamının Konya'ya taşınması için çaba gösterdi. İmam-Hatip Okulu ve Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencilerine yönelik özel Osmanlı ve Müsiki çalışmaları yaptırdı. Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Cemiyeti'nin yayın organı olan ve 1961-1979 yılları arasında yayımlanan Türkiye'de en uzun soluklu dergilerden biri olan *İslâm'ın İlk Emri Oku*'da makaleler yazdı. 1967-1973 yıllarında Londra'da meslekî çalışmalarının yanı sıra uluslar arası İslâmî teşkilâtlarda aktif görevler üstlendi. Daha sonra Konya'ya dönerek hekimlikle birlikte kültür ve sanat faaliyetleri ve yayıncılıkla uğraştı. 14 Eylül 2003'te Konya'da vefat etti ve Hacı Fettah Mezarlığı'na defnedildi.

Ali Kemal Belviranlı başta Ali Ulvi Kurucu olmak üzere pek çok kişinin ilim ve kültür çevrelerinde daha iyi tanınmaları için çaba sarfetmiş, Ali Ulvi Kurucu'nun *İslâm'ın Nuru* dergisinde yayımladığı şiirleri derleyerek önce *Nurdan Sesler*



Ali Kemal Belviranlı

(Ankara 1957) ve ardından *Gümüş Tül ve Alevler* adıyla yayımlamıştır. Hasan Basri Çantay'ın *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*'i ile Ömer Nasuhi Bilmen'in *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fikhiyye Kâmusu* adlı eserleri ve Mehmet Remzi Tepeler'in şiirlerinin (*Gözyaşlarım*) neşrine katkıda bulunmuştur.

Müsiki nazariyatı konusunda kendini yetiştiren Belviranlı özellikle dinî müzik üzerinde yoğunlaşmıştır. Yunus Emre, Mehmed Âkif Ersoy, Yaman Dede, Ali Ulvi Kurucu, Nuri Baş gibi şairlerin şiirlerinden ilâhi, salât, şugh gibi formlarda bestelediği elli civarındaki eserinden yirmi beşi müzikli mecmualarında yer almıştır. Ayrıca Kur'an-ı Kerîm'i güzel okuma, temel dinî bilgiler, Osmanlıca öğrenimi ve dinî müzik alanında bir kısmı başlangıç seviyesinde kalan eserler kaleme almıştır. Yayımlandığı dönemde ihtiyaca belli ölçüde cevap veren bu eserler arasında *Aruz ve Ahenk* (Konya 1965), çok okunan ve yayımlan *İslâm Prensipleri* (Konya, ts.), *Müsiki Rehberi -Dinî Müsiki-* (Konya 1975), *Osmanlıca Rehberi* (Konya 1976), *Cönk: İlahîler ve Mevlid* (İstanbul 1978), *Tecvid* (Konya 1980), *Beyân'ül Hak (Sözün Doğrusu)* (İstanbul 1995), *Kur'an Rehberi* (Ahmet Gürtaş ile birlikte, İstanbul 1997) sayılabilir.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Ali Ulvi Kurucu, *Hatıralar* (haz. M. Ertuğrul Düzdağ), İstanbul 2007, I, 42-43, 52; III, 234-235; Coşkun Yılmaz, "Bir Osmanlı Münevverinin Ardından", *Zaman*, İstanbul 28 Eylül 2003; Ömer Faruk Belviranlı, "Belviranlı, Ali Kemal", *Konya Ansiklopedisi*, Konya 2011, II, 78; <http://www.sanatmuziginotolari.com>.



MUSTAFA SABRİ KÜÇÜKAÇI

#### BENZING, Johannes

(1913-2001)

Türkolog ve Altayist.

13 Ocak 1913'te Güney Almanya'da Schweningen'de doğdu. Orta öğreniminden sonra birkaç yıl ticaretle meşgul oldu. 1936-1939 yıllarında Berlin Üniversitesi'nin